

O nejlepším státě

XXIV. O zábavách

In: Bernard Bolzano (author); Martin Jašek (other): O nejlepším státě. (Czech). Plzeň: M. Jašek, 1934. pp. 192--196.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/400022>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Kapitola XXIV.

O ZÁBAVÁCH.

[DNY ODPOČINKU A SVÁTKY.]

A. SPOLEČENSKÝ RÁZ ZÁBAV. — B. DRUHY A ZPŮSOB ZÁBAV DOVOLENÝCH, KTERÉ »ZÁBAVY« STÁT ZAKAZUJE? — C. DNY PRÁZDNĚ A ODPOČINKU. SVÁTKY STÁTNÍ: JEJICH ÚČEL A VÝZNAM. — STÁT A SVÁTKY CÍRKEVNÍ.

1. Společenský ráz zábav. Zábav svých užívá člověk rozumný, pokud to možno, [jen] — *ve společnosti*.

Děje se tak jednak proto, že radosti sdílené zvyšují i *vlastní požitek*¹⁾, jednak také proto, že přítomnost jiných lidí brání *přepínání požitku*.

Ostatně i rozhovory, které možno spojit s většinou společenských zábav, poskytují nejen nových radostí, nýbrž i mnoho užitku. Cvičíme se v myšlení a *vyjadřování* svých myšlenek (když se máme o ně sdíleti) a konečně jest tu i možnost *dotknouti* se něčeho, o něčem poučiti nebo něco *vytknouti*, což — *stane-li se při zábavě v dobrém rozmaru* — se obyčejně tak i přijímá a *nejúčinněji působí*.

Čím se doporučuje?

Bude tedy obvyklé (v nejlepším státě), že se dějí *zábavy* vždy skoro jen *ve společnosti*.

Kdo jest tak šťasten, že má *domov, rodinu*, ten hledej potěšení předem *v ní* a s ní se sdílejš o zábavy.

¹⁾ »Sdílený bol jest bolu *půl*, sdílená radost jest *dvojnásobná radost*«. [Německé pořekadlo].

Opak toho budiž *k necti občana* [v očích *veřejného mínění*^{1a)}]. 2. Důsledkv.

Budiž tedy pokládáno za něco, co třeba *nejpřísněji odsouditi*, bude-li občan častěji viděn ve veřejných zábavách a v místnostech k nim určených, aniž by jej provázela jeho *rodina*.

Jinak ovšem *nesmí scházet* [ani v našem státě] *míst* [*a místností*], v nichž se lidé scházejí, aby užívali zábav, jakých se buď doma *nekoná* nebo aspoň *nekoná* v tom *rozsahu*. I to, zda
a jak se
občan baví,
budiž
>politicum<!

Míním tu na př. zábavy, které se [již *nyiní konají*] a budou ovšem také konány [*a trpěny*] i v našem státě v jistých [*státem k tomu zařízených*] budovách a místnostech²⁾: t. j. na př. *četbu novin* s rozhovory o tom, co jest *nového* buď v zemi anebo vůbec ve světě³⁾: *četbu jiných publikací zábavných*, rozhovory o čemkoliv jiném (pokud nejsou [tyto rozhovory] *nemravné*), řešení *hádanek* a *vtipné průpovědi, hry* a *sázky*, pokud *nejsou o peníze* aneb o něco, co [dávat v sázku] není počestné⁴⁾, *hry tělocvičné*, s měrou ovšem prováděné⁵⁾, *tance* — ovšem slušné — pro mládež a mladší lidi, *hudbu, zpěv* [a pod.]; mo-

3. Zábavy
dovolené.

1a) O *veřejném mínění*, jeho významu a *moci*, o *povinnosti* státu si ho všimati a naň působiti v. výše v textu rozmanitých kapitol i v *dodatečných poznámkách!*

2) Počátek kap. XX. [O majetnictví a stavbě domů »soukromých« i veřejných. Odtud vložka: »... v jistých *státem k tomu zařízených budovách a místnostech*«.]

3) Život Bolzanův v Těchobuzi! [Obvyklý způsob prožívání večerů a zábav tam konaných!] Srv. *dodatečné poznámky!*

4) »allerei Spiele und Wetten, nur nicht um Geld«... oder um eine *unanständige Begünstigung*«. Srov. i níže str. 194.

5) Sic! Kap. VIII., str. 86 [in *margině* a v pozn. 10], kap. XXII., str. 185 [*lámání rekordů* atd.] i v *dodatečných poznámkách!*

hou býti při tom někdy podávána také *jídla, nápoje*, které budou takto požívány v družné společnosti, při vzájemném veselí⁶⁾.

4. Zakázané
zábavy.

Ježto nelze trpěti však ničeho, co škodí *zdraví* nebo *mravům*, budou samozřejmě zakázány tyto »zábavy«: požívání *nápojů*, jež *dráždí, rozpalují* člověka⁷⁾, *kouření a šňupání*, avšak i — *honba pro zábavu*.

Zacházeti se *zbraní* učí se sice (v našem státě) *každý mladý občan*, a zvláště *střelba pro cvik* (do terčů) budiž *dovolenou zábavou*, ba buď i dovoleno občas — se svolením *lesních úřadů*⁸⁾ — skoliti i kousek zvěře, je-li právě potřebný. Hledati však potěšení, *rozkoš* v zabíjení zvěře, v lovu ptactva atd. — to budiž známkou *surovosti*, poklesnutí citění a *vkusu občana* na roveň *zálib* — *divocha*⁹⁾.

Hrv
o štěstí.
[Loterie.]

Tím patrnější jest, že v dobře zařízeném státě *nelze strpěti* nic z toho, co nazýváme (otázka, zda správně) zkoušením *štěstěny*, hrou — *o štěstí*.

Příkladem budiž *loterie!*

Což nevysvítá každému [kdo bude čísti tyto řádky), jak *zhoubný vliv* mohou míti tyto hry a tyto *výhry*, tento způsob nabývání *majetku* a *peněz* na obecnou *mravnost* ve státě? Neztratil všechny zdravé pojmy o vlastnickém právu ten, kdo nevidí nic závadného v tom, že pouhá *slepá náhoda* má rozhodovat

⁶⁾ Zabíhání do *malichernosti*? [»Kleinigkeitskrämerei«?] Viz dodatečné poznámky!

⁷⁾ Prohibice! Kap. XVIII.!

⁸⁾ »... des Jägers!« Poznámky k překladu!

⁹⁾ »wird als das Merkmal eines *grausamen* oder auf jeden Fall doch *verwilderten Gemütes* angesehen.« Zajisté nejostřejší odsouzení tohoto druhu »zábavy«!

o tom, komu má připadnouti [někdy i velmi] *značná* částka peněžní, kdo se může státi takto dokonce i majetníkem polí, (zemědělských) *statků* nebo pod.^{9a)} ?

Také když se ukáže, že se vkus lidu nakloňuje k zábavám *podřadné* ceny, na př. hře *v karty*, a zábavy ty nabývají vrchu nad jinými [lepšími], tu netřeba snad vydávati přímých zákazů ve věci, která sama v sobě může býti celkem nevinná, ba nelze k tomu ani raditi, ježto se tím může [vyličená situace] ještě *zhoršiti*, když zábava, o níž tu jde, jest vskutku celkem *nevinná*¹⁰⁾. Třeba však učiniti vše, aby pozornost lidu byla obrácena k jiným *lepším*, jemu *méně známým zábavám*, i bude snad možno čekati, že dá pak z vlastní vůle přednost *ušlechtilejší* před *horší* zábavou.

Pokud se týká *klidu práce*, dnů k *odpočinku* od ní, k *osvěžení* určených, tu — nenařídilo-li jich již *náboženství* od občanstva přijaté¹¹⁾ — zavede je *vláda státu*.

Tam však, kde jich náboženství nařizuje příliš *mnoho za sebou*, snaž se stát osvětnými *cestami* — ovšem jenom *ponenáhlu* — přivesti lid k tomu, aby tuto chybu ve svém náboženství *opravil*.

Ještě větší péči bude věnovati tomu, aby se těchto dnů *prázdně náležitě užilo*.

Za takové *správné* jejich *užití* jest třeba pokládati především, že se umožňuje *všem*, kdož jsou ve všední dny obtíženi *těžkou prací tělesnou*, aby aspoň v těch-

5. Zábavy
pochybné
cenv.

6. Dny
prázdné
a
svátky
[státní].

^{9a)} Sic! — A *matematická stránka* věci! O té Bolzano nemluví? Srv. *dotatečné poznámky!*

¹⁰⁾ t. j., nejde-li o hry *hazardní!* [Výše str. 193 a pozn. 4.]

¹¹⁾ Kap. VII. [str. 77 a n.].

Jejich
účel.

to dnech jí byli *zcela zbaveni*^{11a)}; aby dále vůbec pro každého nastala v nich přiměřená *změna zaměstnání a způsobu života*¹²⁾, by se mysl občanova obrátila k *bohu*, k úvahám o *pravdách morálních*¹³⁾, a konečně aby v nich každý užil [vůbec] *nějakého potěšení, zábavy*, ovšem jenom dovolené, t. j. *neškodné*¹⁴⁾.

By se toho všeho lépe dosáhlo, mějtež některé dni [takovýchto »svátků«] jistá *zvláštní určení*.

Zvláštní
poslání.

Bud'te to na př. někdy radostné *dny díků* za přijatá dobrodiní boží, jako jsou na př. svátky *dožínek*¹⁵⁾, bud'te to *dny vážných myšlenek* o chybách, *nedokonalosti* všeho lidského, o tom, zda a jak to možno odčiniti, a pod.¹⁶⁾.

^{11a)} Sic! *Důležité* [s hlediska Bolzanova]! Sr. kap. XII.!

¹²⁾ Item! Viz tamtéž str. 127—139, *předmluvu překladatelovu*, str. XXIII. i dodatečné poznámky!

¹³⁾ Bolzano — *kazatel* a spisovatel. »Erbauungsreden«! Dodatečné poznámky!

¹⁴⁾ Srv. výše str. 193.

¹⁵⁾ Jsou zaváděny v nové době [v Německu]!

¹⁶⁾ Dodatečné poznámky! [V II. části knihy!].